



Article Info/Makale Bilgisi

Received/Geliş:10.09.2022 Accepted/Kabul:11.11.2022

DOI:10.30794/pausbed.1173551

Research Article/Araştırma Makalesi

Çiftçi, Ü. S. (2022). "Japoncadaki Eş Dizimsel veya Deyimsel Anlamlar -Dijital Ortamdaki Çeviri Uygulamaları Üzerine-", *Pamukkale Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2022 Sayı 53: Özel sayı 2, Denizli, ss. Ö189-Ö201.

JAPONCADAKİ EŞ DİZİMSEL VEYA DEYİMSEL ANLAMLAR -DİJİTAL ORTAMDAKİ ÇEVİRİ UYGULAMALARI ÜZERİNE-

Ümmühan Sâre ÇİFTÇİ *

Öz

Dijitalleşme çağının en büyük getirilerinden biri olan teknolojik araçların kullanım yaygınlığı, her alanda olduğu gibi eğitim alanında da çeviri uygulamalarına olan ilgiyi gün geçtikçe artırmaktadır. Bu çalışma, çeviri uygulamaları aracılığıyla Japoncadan Türkçeye yapılan çevirilerde eş dizimsel veya deyimisel anlama sahip yapıların genel kullanıcıya aktarılırken, ne derece uygun şekilde çevrildiğini analiz etmek amacıyla yapılmıştır. Araştırma, Google Translate ve Reverso adındaki iki çeviri platformunun karşılaştırılarak, bahsi geçen yapıların nasıl ve ne doğrulukta çevrildiklerini anlamak için uygulamaların çevrimiçi olarak kullanılması yöntemiyle yapılmıştır. Başlıca üç ad durum eki ile kalıplaşmış halde kullanılan yapılar tablolaştırılmıştır. Bu yapılar arasında 「を(wo)」 ad durum ekinin yer aldığı 「ad + wo + eylem」 biçimine sahip oluşumların diğerlerine nazaran daha sık kullanıldığı tespit edilmiştir. Ayrıca çeviri uygulamaları aracılığıyla yapılan çeviri analizlerinde, Google Translate platformunun %50-60 oranında doğruya yakın bir çeviri hizmeti sunduğu, bu oranın Reverso için %10-20 civarında olduğu gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Japonca, Eylemler, Eş dizimsel anlam, Deyimsel anlam, Çeviri uygulamaları.

COLLOCATIONAL OR IDIOMATIC MEANINGS IN JAPANESE -ABOUT TRANSLATION APPLICATIONS IN DIGITAL MEDIA-

Abstract

The prevalence of use of technological tools, which is one of the greatest benefits of the digitalization era, increases also the interest in translation applications in the field of education day by day, as in every field. This study was carried out in order to analyze how well the structures with collocational or idiomatic meanings are translated to the general user in translations from Japanese to Turkish through translation applications. The research was conducted by comparing two translation platforms named Google Translate and Reverso, and using applications online in order to understand how and with what accuracy the aforementioned structures were translated. The structures used in stereotypes with three main noun suffixes are tabulated. Among these structures, it has been determined that the formations with the 「を(wo)」 noun case suffix and the 「noun + wo + verb」 form are used more frequently than the others. Besides, in the translation analyzes made through translation applications, it has been observed that the Google Translate platform offers a nearly accurate translation service at a rate of 50-60%, while this rate is around 10-20% for Reverso.

Keywords: Japanese, Verbs, Collocational meaning, Idiomatic meaning, Translation applications.

* Dr. Öğr. Üyesi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Doğu Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, Japon Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, NEVŞEHİR.
e-posta:u.sareciftci@nevsehir.edu.tr (<https://orcid.org/0000-0001-8890-3957>)

1. GİRİŞ

Yıldan yıla internetin gelişimi ve kullanım alanlarının yaygınlaşmasıyla birlikte internet üzerindeki dijital-web çeviri uygulamaları da geliştirilmiş ve bu uygulamalara ilgi oldukça yoğunlaşmıştır.¹Bilhassa herhangi iki dilin birbirine aktarımı söz konusu olduğunda, sözcük türlerinden özellikle eylemlerin eş dizimsel yapı veya deyimsel anlamlara sahip olmaları, günlük hayatta sıklıkla kullanılmaları ve önemleri dikkat çekmektedir. Japonca eğitiminde hem öğreticilerin hem de öğrencilerin karşısına sık çıkan sorunlar arasında yer alan eylemlerle ilgili bu durum, günümüz teknolojisi kullanılarak yapılan çevirilerde çeviri platformlarının önemini bir kere daha gözler önüne sermektedir. Tercih edilen bu platformlar, genel kullanıcının iş veya okul yaşamında birinci elden yardım alabileceği ayrıca güvенеbileceği kaynaklar olması açısından da değer kazanmaktadır. Çeviri uygulaması denilince akla ilk gelen, bilinen en eski dil çeviri uygulaması Google Translate² uygulamasıdır. Bu uygulama dışında, Reverso³ adındaki uygulama ise internet ortamında sıklıkla kullanılan ve henüz on sekiz yabancı dil için çeviri hizmeti veren yeni sayılabilecek bir çeviri uygulaması olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu iki çeviri platformu, bahsi geçen bu yapıların hangi karşılıklarla ve ne uygunlukta çevrildiğini karşılaştırmak üzere, çevrimiçi olarak örnekleri analiz etme yöntemi için kullanılacaktır.

Eylemlerin temel anlamları dışındaki eş dizimsel anlamları ve 「ad + durum eki + eylem」 yapısından oluşan deyimlere kattıkları anlamlar, kullanılan *adlar* ve bu adların aldığı *durum eklerine* bağlı olarak farklılık göstermektedir. Diller anlam özellikleri açısından değerlendirildiklerinde, bazı eylemlerin sözlüklerde yer alan ilk ve gerçek anlamları dışında, eş dizimsel veya deyimsel anlamlara sahip oldukları görülmektedir. Japoncada da eylemlerde çokanlamlılık özelliği bulunmakta, bu eylemler beraberlerinde kullanılan ad ve çeşitli sözcük türlerine göre birden çok anlamda kullanılabilirler. Türkçeye aktarım söz konusu olduğunda, bu tür eylemler belirli isimlerle kullanımları sonucunda erek dilde⁴ farklı anlamlar ifade etmektedir. Bu bağlamda, eylemlerin hangi adlarla kullanıldıklarında eş dizimsel veya deyimsel anlamlara geldikleri ve bu adlarla eylemler arasında yer alan Japoncadaki 「を(*wo*)」, 「が(*ga*)」 ve 「に(*ni*)」 ad durum ekleriyle⁵ kullanılmaları durumunda erek dilde ortaya çıkan anlamsal farklılıklar dikkat çekmektedir.

Ayrıca, kaynak dildeki⁶ eylem biçimsel olarak olumlu bir yapıya sahipken, aktarım yapılan erek dilde olumsuz bir eylem özelliği ve anlamı da ortaya çıkabilmektedir. Bu ve benzeri eylem yapılarının *Google Translate* ve *Reverso* gibi çeviri uygulamalarında ilk anlamları karşımıza çıkarken, eş dizimsel veya deyimsel anlamda olan eylemlere, tıpkı kâğıda basılı sözlüklerde olduğu gibi bir liste hâlinde ilk aşamada ulaşmak zordur.

Bu çalışmanın amacı, Japoncadaki eş dizimsel veya deyimsel anlam taşıyan eylemleri Türkçe ile karşılaştırarak, şayet belirtilen uygulamalarda bu özelliği taşıyan kayıtlı eylemler varsa, bunların ilk ve gerçek anlamları dışındaki anlamlarının da dijital çeviri uygulamalarında yer alıp almadığını analiz etmektir.

Günümüze kadar Japonca ve Türkçe çeviri alanında pek çok karşılaştırmalı araştırma yapılmıştır. Ancak, Japonca eylemlerin dijital teknoloji kullanılarak yapılan çevirilerinde, *ad durum ekleri* ile birlikte kalıplaşmış halde bulunan eş dizimsel veya deyimsel anlamlarından bahseden bir çalışma yapılmamıştır. Burada öğrenci seviyesi ve üniversite derslerinde verilen eğitim seviyesi düşünülerek, başlangıç seviyesinden orta seviye sonuna kadar olan zorluk derecesine sahip eylemlere yer verilmiştir. Bu çalışma, eş dizimsel veya deyimsel anlama sahip, başlangıç ve orta seviye düzeyinde karşılaşılan Japonca eylemlerin, çeşitli tablolarda verilen uygun anlam karşılıklarıyla çeviri uygulamalarına katkı sağlaması adına da önem taşımaktadır.

1 Ünal,2022:2, <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/2083502>

2 *Google Translate çeviri uygulaması; 103 farklı yabancı dilde çevrimiçi olarak ücretsiz hizmet veren, dijital bir çeviri platformudur.*

3 *Reverso* adındaki bu uygulamanın araştırma materyali olarak seçilmesinin sebepleri; (i) İnternet ortamında kolay erişim sağlanan çevrimiçi bir uygulama olması. Diğer çeviri uygulamalarının çoğu uygulamanın indirilmesi veya kullanıcının kendi adına hesap açması gibi işlemler talep etmektedir. (ii) Japonca-Türkçe, Türkçe-Japonca çeviri hizmeti veren ve üniversite gençleri arasında kullanımı yaygınlaşan, anlık ücretsiz çeviri hizmeti veren yeni bir site olması. (iii) En eski ve en yeni çeviri uygulamalarının karşılaştırılması adına tercih edilmesi.

4 Çeviribilim’de aktarımın yapıldığı dile *hedef dil* yani *erek dil* denir. Japoncadan Türkçeye aktarım yapıldığı için burada erek dil *Türkçe* olmaktadır.

5 Atay, A. (2021). Japonca Ad Durum Ekleri – Türkçe ile Karşılaştırmalı.

6 Çeviribilim’de aktarılan dile *kaynak dil* denir. Japonca Türkçeye aktarıldığı için burada kaynak dil *Japonca* olmaktadır.

2. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR VE SINIRLILIK

Türkmen (2019), çeviri eğitimi alanında dijital teknoloji kullanımının her geçen yıl arttığını, çeviri uygulamalarında bu platformların çevirmenlik eğitimi veren bölüm ve okullarda dijital medya kullanımı adı altında vurgulamaktadır. Dijital olmayan sözlüklerdeki çeviri sorunlarına değinen Özbek (2015), bazı katkısız eylemlerin sözlüklerdeki yanlış deyimsel kullanımlarını ele almaktadır.

Varoğlu (2017) ise, Japonca deyimlerin kullanım durumları ve anlamlarının saptanmasında sözlüklerin yanı sıra yardımcı bir kaynak olarak derlemin kullanılabileceğini, yabancı dil öğretiminde ve bireysel çalışmalarda öğreniciye farklı yönlerden katkı sağlayacağını öne sürmüştür. Çakmak Bilgili (2017) yüksek lisans tezinde, Japoncadaki 「hairu (girmek)」 eyleminin eşdizimli yapılarının Türkçedeki görünüşleri üzerinde durmuş, 「が (ga)」 ve 「に (ni)」 ad durum ekleriyle kurulan 「ad + eylem」 yapılarının Türkçedeki karşılama eğiliminden söz etmiştir. Yonekawa A. ve Otani I. (2005) “Japonca Deyimler Sözlüğü” nde geçen, eylemlerin deyimsel anlamları ve kullanımları ile ilgili, çeşitli adlarla yanına bu belirtilen üç ad durum ekinde birini alarak kullanılan eylemlerin listesi verilmiştir. Başka ad durum ekleri ile kullanımlar da mevcuttur fakat bu çalışmada aşağıda incelenen üç başlıca ad durum eki ile olan bağdan bahsedilecektir. Deyimler sözlüğünde bulunan eylemler arasından, başlangıç seviyesinden başlayarak orta seviye sonuna kadar, üniversite dil bilgisi derslerinde kullanılan çeşitli ders materyallerinde en çok rastlanan eylemler araştırma unsuru olarak ele alınmıştır.

Başlangıç seviyesindeki eylemlerin belirlenmesinde Minna-no Nihongo Honyaku Bunpō Kaisetsu Shokyū I (2019) adlı Japonca temel ders kitabında bulunan sözcük ve eylem listesinden yararlanılmıştır. Orta seviye düzeyindeki eylemler içinse, yine bir dil bilgisi kitabı olan Chūkyū-e İkō (2011) adındaki ders kitabında bulunan sözcük listeleri ve metinler içerisinde geçen eylemler dikkate alınmıştır. Ayrıca bu materyaller dışında Japonca öğretimi esnasında sık karşılaşılan örnekler de tablolara yansıtılmıştır. Deyimsel anlam dışında eş dizimsel anlam taşıyan örnekler de tablolarda belirtilerek, çeviri uygulamaları aracılığıyla çeviri analizleri gerçekleştirilmiştir.

Japoncada deyimlerle kalıplaşmış olarak kullanılan, tümcelerde sözcükler arası birlikteliği sağlayan birçok ad durum eki mevcuttur. Bunlardan bazıları eylemlerle kullanım açısından ele alındığında, deyimler içerisinde diğerlerinden daha fazla ve sık kullanılan ad durum ekleri olarak karşımıza çıkmaktadırlar. Bu çalışmada, yukarıda belirtilen çeviri uygulamalarında yer alan eylemlerin eş dizimsel veya deyimsel anlam çevirileri incelenmekle beraber, bu eylemlerle kullanılan ad durum eklerinin temel olarak ele alınması da amaçlandığı için, tümcelerdeki kullanım açısından sadece 「を (wo)」, 「が (ga)」 ve 「に (ni)」 ad durum ekleriyle kalıplaşmış kullanıma sahip eylemlerin araştırılmasına yönelik bir sınırlama getirilmiştir.

3. AMAÇ VE YÖNTEM

Japoncadan Türkçeye aktarım yapılırken birebir yapılan çevirilerde sözcük bazında anlam kayması yaşanmayan eylemler mevcuttur. Ancak bunların içinde ilk ve temel anlamın ötesine geçebilen, farklı anlamlarda kullanımları olan *çokanlamlı eylemler* de bulunmaktadır. Farklı anlamdan kasıt, eylemlerin eş dizimsel veya deyimsel anlamlarıdır. Diğer bir deyişle bu öğeler, çoklu anlam niteliğine sahip eylemlerdir ve belirli adlarla kullanımlarından doğan yan anlamları da dikkat çekmektedir. Bu çalışmanın amacı, Japoncadaki eş dizimsel veya deyimsel anlam taşıyan eylemleri Türkçe ile karşılaştırarak, anlamsal boyutta dijital çeviri uygulamalarında bu özelliği taşıyan eylemlerin ilk ve gerçek anlamları dışındaki anlamlarını ele almaktır. Ayrıca, bu çeviri uygulamaları aracılığıyla Japoncadan Türkçeye yapılan çevirilerde eylemlerin eş dizimsel veya deyimsel anlamlarının uygun bir şekilde *genel kullanıcıya* sunulup sunulmadığı konusunu analiz etmek de diğer bir amaç olarak belirlenmiştir.

Japonca ve Türkçe çevirilerde kullanılan dijital çeviri uygulamalarındaki mevcut anlam içeriğinden yararlanılarak, bu iki dil arasında karşılaştırma yöntemi uygulanacaktır. Ayrıca sözlük taraması yapılarak, çevirilerde karşılaşılan ilk anlamlar ile eş dizimsel veya deyimsel kullanımlar tablolar hâlinde bir araya getirilip, Türkçedeki uygun karşılıkları da verilecektir. Bu eylemlerin beraberinde yer alan 「を (wo)」, 「が (ga)」 ve 「に (ni)」 ad durum ekleriyle kullanımları da ayrı ayrı sınıflandırılacaktır.

4. SORUN

Teknoloji dünyasının genel kullanıcıya sunduğu hizmet çeşitliliğinin artmasıyla dijital hayata yönelik eskiye oranla daha da fazlaşmış, bu durum eğitim alanında da çevrimiçi teknoloji kullanımının diğer seçeneklere göre tercih edilerek, önem kazanmasına zemin hazırlamıştır. Buna paralel olarak, üniversitelerde özellikle yabancı dil bölümlerinde eğitim alan dil öğrencileri başta olmak üzere, çoğu öğrencinin dijital ortamda ödev hazırlayıp çalışma yapmak durumunda kalmaları sebebiyle, çeviri uygulamalarına duydukları ihtiyaç normalden fazla hâle gelmiştir.

İnternet ortamında diğer uygulamalara kıyasla kapsamlı olduğu düşünülen, ayrıca ücretsiz ve hızlı bir çeviri hizmeti veren dijital platform denilince, en eskilerden ilk akla gelen 2006 yılında hizmete açılmış olan *Google Translate* dil çeviri uygulamasıdır. Yine 2019 yılında çeviri uygulamaları arasında yeni sayılabilecek bir uygulama olan *Reverso* adlı dijital uygulama da Japonca çeviri hizmeti vermektedir. Japonca-Türkçe çevirilerde bu çalışmaya konu olan, eylemlerin eş dizimsel veya deyimsel anlamlarıyla sıklıkla karşılaşmakta fakat *Google Translate* ve *Reverso* gibi uygulamalarda çeviri sorunlarına sık rastlanmaktadır. Dil araştırmacıları yıllarca aldıkları eğitimler doğrultusunda, basılı kitap sözlükler ile dijital ortamdaki çevirileri karşılaştırdıklarında çeviri uygulamalarının güvenilirliğini sorgulamaktadır. Bu yapılan çevirilerde, sözlüklerin bilhassa eylemlerin ilk akla gelen anlamları dışındaki eş dizimsel veya deyimsel anlamlarının yansıtılması yönünden eksiklikler olduğu ve farklı anlam seçeneklerinin bu tür dijital uygulamalarda yeterli ölçüde araştırmacıya sunulmadığı görülmektedir.

Yine dijital çeviri uygulamalarında ilk taramada bu tür eylemlerin ilk ve esas anlamları dışındaki diğer anlamları çoklu seçenek şeklinde karşımıza çıkmamaktadır. Fakat son zamanlarda *Google Translate* uygulamasında, her sözcük için geçerli olmasa da çevirisi talep edilen sözcük veya tümcenin ikinci bir alternatifi kullanıcıya sunulmaya başlanmıştır.

Bu çalışmada, Türkçe karşılıkları öğrenilmek istenen kalıplaşmış eş dizimsel veya deyimsel anlama sahip bazı Japonca yapıların/eylemlerin, belirtilen çeviri uygulamalarında kullanıcıya sunulan anlam doğruluğu sorgulanacaktır.

5. İNCELEME

Sözcük türleri arasında tümce içerisinde önemli bir rol oynayan, Japoncada 「助詞 (*joshi*)」, İngilizcede *particle* olarak adlandırılan Türkçe karşılığı ise *ilgeç (edat)* olarak verilen biçim birimlere⁷ karşı yoğunlaşan ilgi giderek artmaktadır. Yapılan çalışmalarda bu ögeler, *ilgeçler* ifadesi yerine *ad durum ekleri* olarak da kullanılmaktadır.⁸ Yine bu çalışmaya konu olan, Japoncadaki bazı eylemlerin belirli adlarla kullanım durumundan dolayı ortaya çıkan farklı anlamları, beraberlerinde kullanılan 「を (*wo*)」, 「が (*ga*)」 ve 「に (*ni*)」 ad durum eklerini etkilemektedir. Japoncada eylemlerle birlikte kullanılan başlıca üç ad durum ekiyle kalıplaşmış halde bulunan tümceler aşağıda tablolştırılmıştır. Bahsi geçen bu ad durum ekleri ile kullanılan eylemler ve bu eylemlerin eş dizimsel veya deyimsel anlamları üzerine elde edilen bulgular ayrıntılı bir şekilde belirtilmektedir.

5.1 「を (*wo*)」 Ad Durum Eki ile Kullanım

Japoncadaki 「を (*wo*)」 ad durum eki, tümcede nesneyi belirten başlıca biçim birimlerden birisidir. Atay (2021:57), bu ad durum ekini kullanıldığı eylem türüne göre; *değişimin nesnesi*, *hareketin nesnesi* ve *duygusal hareketin nesnesi* olmak üzere üç farklı anlamsal kullanıma ayırmıştır. Bu anlamsal kullanımın eylemin iç yapısıyla ilgili olduğunu da vurgulamaktadır.

Anlamsal çerçevede eş dizimsel veya deyimsel özellik taşıyan eylemler Türkçeye aktarımları bakımından değerlendirildiğinde bazı farklı yapılar görülmektedir. Türkçede biçimsel ve anlamsal olarak olumlu nitelik sergileyen bu eylemler arasında, Japoncada biçimsel olarak olumlu iken anlamsal olarak olumsuz özellik sergileyen eylemlerin varlığı dikkat çekmektedir. Örneğin; 「約束をやぶる」 (*yakusoku-wo-yaburu*) ifadesi Türkçeye aktarıldığında “sözünde durmamak, sözünü tutmamak” anlamına gelirken, çeviri uygulaması *Google Translate* taramasında bu ifadenin “sözü kırmak, bozmak” şeklinde de çevrildiği görülmektedir. *Reverso* ise bu

⁷ Biçim birimi; kelimelere dil bilgisi bakımından biçim veren, çoğu ek durumunda olan öge, morfem. (TDK, 2022)

⁸ Atay, A. (2021). Japonca Ad Durum Ekleri – Türkçe ile Karşılaştırmalı.

tümceyi “sözünü yerine getirmek” gibi yanlış bir biçimde çevirmektedir. Türkçede “sözünü kırmak ya da bozmak” ve “sözünü yerine getirmek” şeklinde bir ifadeyle bu eylem kullanılamayacağı gibi, bu çeviri uygulamalarında da başka anlam seçenekleri her sözcük veya tümce için sunulmamaktadır. Bu sebeple, Japonca öğrenen başlangıç seviyesindeki kullanıcıların bu ve benzeri durumlar karşısında doğru bir çeviri hizmeti alamamaları sonucu, dijital çeviri aygıtlarına duydukları güven de az olmaktadır.

Aşağıdaki tabloda genel olarak 「を(wo)」 ad durum ekiyle kullanılan eylemler ve beraberlerinde bir kalıp halinde kullanılan adlar hem çeviri uygulamalarında verilen orijinal halleriyle hem de eş dizimsel veya deyimisel anlamda uygun Türkçe karşılıklarıyla verilmektedir.⁹

Tablo 1. 「を(wo)」 Ad Durum Eki

Ad	Ad Durum Eki	Eylem	1. Google Translate 2. Reverso	Eş Dizimsel / Deyimsel Anlam (Uygun Türkçe Çeviri)
でんげん(dengen) スイッチ(suicchi)	を(wo)	いれる (ireru)	Gücü-anahtarı açmak(?) ¹⁰ Gücü açın(?)	Açma-kapama düğmesine basmak
あいづち(aiduchi)	を(wo)	うつ(utsu)	Aizuchi'yi vurmak(?) Bir izuchi'ye vuracağım(?)	Lafa karışmak
メール(meeru)	を(wo)	うつ(utsu)	E-postaya basmak(?) E-posta gönder(?)	Mail yazmak
しけん(shiken)	を(wo)	うける (ukeru)	Sınava girmek ✓ Sınava girin(?)	Sınava girmek
しじ(shiji)	を(wo)	うける (ukeru)	Talimatları almak ✓ Talimatları izleyin(?)	Talimat almak
しょうがい (shōgai)	を(wo)	うける (ukeru)	Yaralanmak (?) Devre dışı bırakılacağım (?)	Zarara uğramak
ひがい(higai)	を(wo)	うける (ukeru)	Acı çekmek (?) Hasar görecekler ✓	Zarar - hasar görmek
ひと(hito)	を(wo)	おくる (okuru)	İnsan göndermek (?) Kişi gönder (?)	Kişiye eşlik etmek, götürmek
じけん(jiken)	を(wo)	おこす (okosu)	Olaya neden olmak ✓ Bir durumumuz var (?)	Olay çıkarmak
じゅうしょ (jūsho)	を(wo)	おしえる (oshieru)	Adresi vermek ✓ Adresi ver(?)	Adres vermek Adresi söylemek
おかね(okane)	を(wo)	おろす (orosu)	Para bırakmak(?) Para kazanacağım(?)	Para çekmek
あぐら(agura)	を(wo)	かく(kaku)	Bacak bacak üstüne atmak(?) Oturun(?)	Bağdaş kurmak
あせ(ase)	を(wo)	かく(kaku)	Ter atmak ✓ Ter veriyorum(?)	Terlemek
こえ(koe)	を(wo)	かける (kakeru)	Çağırmaq ✓ Açıkça söyleyin(?)	Seslenmek, çağırmaq
しんぱい (shinpai)	を(wo)	かける (kakeru)	Endişelenmek(?) Endişelenme(?)	Endişelendirmek (Ettirgen anlam)
めいわく (meiwaku)	を(wo)	かける (kakeru)	Sorun çıkarmak(?) Bu bir rahatsızlık(?)	Rahatsızlık vermek
めがね(megane)	を(wo)	かける (kakeru)	Gözlük tak (?) Gözlük takın (?)	Gözlük takmak

9 Tablodaki eylemler Japoncadaki alfabetik sıraya göre düzenlenmiştir. Japoncadaki alfabetik sıra sesli harfler (a-i-u-e-o) den başlamaktadır. Eş dizimsel anlama sahip eylemler renksiz olarak, deyimisel anlama sahip eylemler ise açık gri renkle belirtilmiştir.

10 Tablolardaki (?) işareti Türkçe çeviri ile karşılaştırıldığında, çeviri uygulaması aracılığıyla yapılan çevirinin anlamsız, eksik veya yanlış olduğunu, (✓) işareti ise anlamlı ve uygun olduğunu göstermektedir.

めんどろ (mendō)	を (wo)	かける (kakeru)	Zahmetli(?) Sizinle ilgileneceğim(?)	Zahmet vermek
かぎ (kagi)	を (wo)	かける (kakeru)	Anahtara bahse girmek(?) Kilitle(?)	Kilitlemek
でんわ (denwa)	を (wo)	かける (kakeru)	Aramak ✓ Arama yapma(?)	Telefon etmek, telefonla aramak
ブレーキ (bureeki)	を (wo)	かける (kakeru)	Fren (?) Frenleri uygulayın (?)	Frene basmak Frenlemek
て (te)	を (wo)	かりる (kariru)	El uzatmak (?) Yardıma ihtiyacım var (?)	Yardım etmek
くち (kuchi)	を (wo)	きく (kiku)	Ağzını dinlemek(?) Ağzınızı dinleyin(?)	Konuşmak
ひ (hi)	を (wo)	けす (kesu)	Ateşi söndür (?) Yangını söndürün (?)	Ocağı/ateşi kapatmak
かさ (kasa)	を (wo)	さす (sasū)	Şemsiye koymak(?) Şemsiye tutan(?)	Şemsiye tutmak, açmak
ゆび (yubi)	を (wo)	さす (sasū)	İşaret etmek ✓ Parmağınızı doğrultun(?)	Parmakla göstermek, işaret etmek
アルバイト (arubaito)	を (wo)	する (suru)	Yarı zamanlı bir işte çalışmak ✓ Yarı zamanlı çalışma (?)	Yarı zamanlı işte çalışmak
おいのり (oinori)	を (wo)	する (suru)	Dua et (?) Namaz kılmaz (?)	Dua etmek, Namaz kılmak
おはなみ (ohanami)	を (wo)	する (suru)	Kiraz çiçeği (?) Vişne çiçeği bakmaya başlıyoruz (?)	Kiraz çiçeklerini izlemek, görmeye gitmek
かお (kao)	を (wo)	する (suru)	Surat yapmak (?) Yüz (?)	Suratını asmak, somurtmak
つり (tsuri)	を (wo)	する (suru)	Balık tutmak ✓ Balık avlama (?)	Balık tutmak
テニス (tenisu)	を (wo)	する (suru)	Tenis oynamak ✓ Tenis oynuyor (?)	Tenis oynamak
サッカー (sakkaa)	を (wo)	する (suru)	Futbol oynamak ✓ Futbol oynuyor (?)	Futbol oynamak
ゴルフ (gorufu)	を (wo)	する (suru)	Golf oynamak ✓ Golf oynayın (?)	Golf oynamak
けが (kega)	を (wo)	する (suru)	Yaralanmak ✓ Yaralanıyorsunuz (?)	Yaralanmak
ネクタイ (nektai)	を (wo)	する (suru)	Bağlamak(?) Kravat takıyorum(?)	Kravat takmak
ダンス (dansu)	を (wo)	する (suru)	Dans etmek ✓ Dans (?)	Dans etmek
はなし (hanashi)	を (wo)	する (suru)	Konuşmak ✓ Konuş (?)	Konuşmak, hikâye anlatmak
りょこう (ryokō)	を (wo)	する (suru)	Seyahat etmek ✓ Yapacağım (?)	Seyahat etmek
やきゅう (yakyū)	を (wo)	する (suru)	Beyzbol oynamak ✓ Beyzbol oynuyorum (?)	Beyzbol oynamak
やくそく (yakusoku)	を (wo)	する (suru)	Söz vermek ✓ Randevu almak (?)	Söz vermek
やけど (yakedo)	を (wo)	する (suru)	Yandı (?) Yanıklar (?)	Yanmak

おと(oto)	を(wo)	たてる (tateru)	Ses yapmak/ Ses çıkarsın(?)	Ses yapmak, ses çıkarmak
おかね(okane)	を(wo)	つかう (tsukau)	Para harcamak ✓ Para harcanıyor (?)	Para harcamak
うそ(uso)	を(wo)	つく(tsuku)	Yalan söylemek/ Yalan söylerim✓	Yalan söylemek
ガス(gasu)	を(wo)	つく(tsuku)	Gazı aç (?) Gazı açın (?)	Gazı, ocağı açmak/yakmak
じかん(jikan)	を(wo)	つくる (tsukuru)	Zaman yaratmak/ Zaman kazanması(?)	Zaman ayırmak
き(ki)	を(wo)	つける (tsukeru)	Dikkat olmak(?) Dikkat edin(?)	Dikkat etmek
ひ(hi)	を(wo)	つける (tsukeru)	Ateşe vermek(?) Yangını söndüreceğim(?)	Ateş(i) yakmak
でんき(denki)	を(wo)	つける (tsukeru)	Işığı (elektriği) aç(?) Işığı açın(?)	Elektriği açmak
とし(toshi)	を(wo)	とる(toru)	Yaşlanmak ✓ Yaşlanıyorsunuz (?)	Yaşlanmak
メモ(memo)	を(wo)	とる(toru)	Not almak/ Not alın(?)	Not tutmak, not almak
せきにん(sekinin)	を(wo)	とる(toru)	Sorumluluk almak/ Sorumluluk alın(?)	Sorumluluk üstlenmek
しかく(shikaku)	を(wo)	とる(toru)	Yeterlilik elde etmek/ Nitelikleri alıyorum(?)	Yeterlilik kazanmak
とっきよ (tokkyo)	を(wo)	とる(toru)	Patent almak ✓ Patent almak ✓	Patent almak
りょう(ryō)	を(wo)	とる(toru)	Serinlemek/ Havalı(?)	Serinlemek
へんじ(henji)	を(wo)	だす(toru)	Cevap ver(?) Size bir yanıt vereceğim(?)	Cevap vermek
メール(meeru)	を(wo)	だす(toru)	Bir e-posta göndermek ✓ E-posta gönder (?)	Mail / e-posta göndermek
だいがく (daigaku)	を(wo)	でる(deru)	Üniversiteden ayrılmak(?) Üniversiteden ayrıldı(?)	Üniversiteden mezun olmak
いカメラ (i-kamera)	を(wo)	のむ (nomu)	Gastroskop içmek(?) Karın kamerasını içer(?)	Endoskopi âleti yerleştirmek
あし(ashi)	を(wo)	はこぶ (hakobu)	Taşımak(?) Ayağımı alacağım(?)	Gitmek
ちゅうい(chūi)	を(wo)	はらう (harau)	Dikkat etmek/ Dinleyebilir(?)	Dikkat etmek, dikkat kesilmek
むね(mune)	を(wo)	はる(haru)	Gururla(?) Göğsüm sıkı(?)	Göğsü kabarmak
じしょ(jishō)	を(wo)	ひく(hiku)	Bir sözlüğe bak(?) Sözlük alıyorum(?)	Sözlüğe bakmak Sözlükten araştırmak
ぼうりょく (bōryoku)	を(wo)	ふるう (furū)	Şiddet uygulamak/ Şiddet(?)	Şiddet uygulamak
め(me)	を(wo)	むける (mukeru)	Gözlerini çevir(?) Gözlerinizi çevirin(?)	Göz atmak, gözden geçirmek
み(mi)	を(wo)	むすぶ (musubu)	Meyve vermek/ Meyve vermeyen(?)	Başarılı sonuca ulaşmak, meyvesini vermek

かいしゃ(kaisha)	を(wo)	やすむ(yasumu)	Şirketten ayrılmak(?) Ofisinden ayrılıyor(?)	Şirketten izin almak
やくそく(yakusoku)	を(wo)	やぶる(yaburu)	Sözü kırmak, bozmak(?) Sözünü yerine getirmek(?)	Sözünde durmamak, sözünü tutmamak
かいしゃ(kaisha)	を(wo)	やめる(yameru)	Şirketten ayrılmak✓ Şirketten çık(?)	Şirketi bırakmak, işten çıkmak
ぎょうかん(gyōkan)	を(wo)	よむ(yomu)	Satır aralarını oku(?) Satırlar arasında okuma(?)	Altında yatan anlamı çıkarmak

Tablo 1’ de Japoncadaki 「を(wo)」 ad durum eki ve çeşitli adlarla birlikte kullanılan eylemlere yer verilmiştir. Tablodaki verilere göre, 「を(wo)」 ad durum ekinin, eş dizimsel veya deyimsel anlamdaki eylemlerle kullanımının diğer ad durum ekleri ile karşılaştırıldığında daha fazla olduğu düşünülmektedir. Bu iki çeviri uygulamasından elde edilen çeviriler ise doğruluk oranları yönünden ele alındıklarında, *Google Translate* çevirilerinin, *Reverso* çevirilerine göre % 50-60 oranında doğruya yakın bir çeviri hizmeti verdiği sonucuna varılmıştır. *Reverso* içinse bu oranın % 10-20’ler de kaldığı düşünülmektedir.

Diğer yandan 「を(wo)」 ad durum ekiyle 「上げる(ageru)・入れる(imeru)・打つ(utsu)・受ける(ukeru)・落とす(otosu)・掛ける(kakeru)・貸す(kasu)・指す/差す(sasu)・立てる(tateru)・付ける(tsukeru)・取る(toru)・出す(dasu)・切る(kiru)」 gibi geçişli eylemlerle sıkça kullanılan kalıplaşmış ifadeler görülmüştür. Japoncada eylemler alt kategoride geçişli ve geçişsiz eylemler olmak üzere ikiye ayrılmakta, 「を(wo)」 ad durum ekiyle kullanılanlarına 「他動詞 (tadōshi)(geçişli eylem)」 denilmektedir. Tablo 1 için özellikle eş dizimsel anlamdaki kullanımlarda bu geçişli eylemler ön plana çıkmış durumdadır. Örneğin; 「取る(toru)(almak)」 eyleminin deyimsel kullanımı üst seviye Japonca tümcelerde daha çok görülmektedir. Bazı eylemlerde ise deyimsel kullanım hiç yokken eş dizimsel kullanım ilk sırada yer almaktadır.

5.2 「が(ga)」 Ad Durum Eki ile Kullanım

Tekmen-Takano (2007:136) ’da 「が(ga)」 ad durum ekinin, bazı eylem ve önadlarla kullanıldığında belirtme durumu özelliğine sahip olduğundan ve yalın durumda ada eklenen bir hece olduğundan bahsedilmektedir. Tümce içerisindeki konumu ise öznenin sonra gelmektedir. Hemen ardından nesne, yer-yön, zaman ve eylem bildiren ifadeler kullanılabilir. Tablo 2’ de belirtilen kullanımı 「özne (ad) + ga + eylem」 biçimi olup, yine bu yapıda da eş dizimsel veya deyimsel anlama sahip eylemler karşımıza çıkmaktadır.

Tablo 2. 「が(ga)」 Ad Durum Eki

Ad	Ad Durum Eki	Eylem	1. Google Translate 2. Reverso	Eş Dizimsel / Deyimsel Anlam (Uygun Türkçe Çeviri)
いしき(ishiki)	が(ga)	うまれる(umareru)	Bilinç doğar(?) Bilinç doğuyor(?)	Farkında olmak, fark etmek
しみ(shimi)	が(ga)	おちる(ochiru)	Lekeler düşer(?) Leke düşecektir(?)	Lekenin çıkması
め(me)	が(ga)	さめる(sameru)	Uyanmak✓ Uyanıyorum(?)	Uyanmak, gözünü açmak
あたま(atama)	が(ga)	さがる(sagaru)	Baş aşağı(?) Kafam aşağıda(?)	Hayranlık duymak
き(ki)	が(ga)	すむ(sumu)	İyi hissetmek✓ Kendimi daha iyi hissediyorum(?)	İyi hissetmek, memnun olmak
き(ki)	が(ga)	する(suru)	Hissediyorum(?) Hissediyorum(?)	Hissetmek
はきけ(hakike)	が(ga)	する(suru)	Midem bulaniyor(?) Mide bulandırıcı hissediyorum(?)	Midesi bulanmak

さむけ(samuke)	が(ga)	する(suru)	Soğuk (?) Soğuk hissediyorum(?)	Üşümek
めまい(memai)	が(ga)	する(suru)	Başım dönüyor (?) Baş döndürücü hissediyorum (?)	Başı dönmek
はら(hara)	が(ga)	たつ(tatsu)	Sinirli(?) Kızıyorum(?)	Öfkelenmek, sinirlenmek
き(ki)	が(ga)	つく(tsuku)	Fark etmek✓ Fark ediyorum(?)	Fark etmek, farkına varmak
ものごころ (monogokoro)	が(ga)	つく(tsuku)	Hatırlamak(?) Hissedebiliyorum(?)	Akılda tutmak
せき(seki)	が(ga)	でる(deru)	Öksürük var (?) Öksürüğüm var (?)	Öksürmek
つかいかた (tsukaikata)	が(ga)	みだれる (midareru)	Nasıl kullanılacağını karıştırmak (?) Kullanım yanlış (?)	Kullanım şeklinde yozlaşmak
きり(kiri)	が(ga)	ない(nai)	Sonu yok✓ Kesme yok(?)	Sonu yok, sınırı yok
て(te)	が(ga)	はなせない (hanasenai)	Bırakamam(?) Yardımcı olamam (?)	Meşgul olmak, yoğun olmak
じかん(jikan)	が(ga)	ゆるす (yurusu)	Zaman izin verir(?) Zaman izinleri(?)	Zamanın müsaade etmesi
おふろ(ofuro)	が(ga)	わく(waku)	Banyo kaynakıyor(?) Banyo kaynakıyor(?)	Küvetteki suyun kaynaması

「が(ga)」 ad durum ekiyle kullanımda en çok dikkati çeken kısım, ad olarak kullanılan sözcüklerden çoğunun vücut uzuvları için kullanılan sözcükler olmasıdır. Japonca Deyimler Sözlüğü'nde yapılan analizde, bu ad durum ekinin yoğun olarak birleştiği ad türünün “baş, el, ayak, karın, göz, kulak, burun” gibi uzuvlardan oluştuğu anlaşılmıştır.

Tablodaki eylem durumuna bakılacak olursa, 「合う(au)・上がる(agaru)・落ちる(ochiru)・利く(kiku)・立つ(tatsu)・付く(tsuku)・出る(deru)・回る(mawaru)・割れる(wareru)」 gibi 「自動詞(jidōshi)」 yani geçişsiz eylemlerle de 「が(ga)」 ad durum eki yoğun biçimde bir arada kullanılmaktadır.

Diğer yandan, Japoncadaki 「が(ga)」 ad durum ekinin eylemlerle birleşiminden sonra en fazla görülen biçim 「özne (ad) + ga + sıfat」 modeli olmuştur. Örneğin; 「口が重い (kuchi ga omoi)」 yani “ağız sıkı, ketum” anlamına gelen kalıplaşmış deyimler 「が(ga)」 ad durum ekiyle sıfatların sık kullanıldığı unsurlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Son olarak, bu tablo iki çeviri platformu açısından karşılaştırıldığında, yine *Google Translate* çevirilerinin *Reverso'* ya göre bir seviye daha doğru ve anlamlı olduğu söylenebilir.

5.3 「に(ni)」 Ad Durum Eki ile Kullanım

Gençer (2018)' de 「に(ni)」 ad durum ekinin tümce içerisindeki işlevi standartta (i)mekân/bulunma, (ii) yönelme ve (iii)amaç bildirme tümcelerinde görülmekte, Japonca öğretiminde öğrencilere 「ad + ni + eylem」 şeklindeki yapının eylem istemine bağlı olarak öğretilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Tablo 3' te ise 「に(ni)」 ad durum ekinin eş *dizimsel* veya *deyimsel* anlam bildiren tümcelerle kalıplaşmış yapıları verilmiştir.

Tablo 3. 「に(ni)」 Ad Durum Eki

Ad	Ad Durum Eki	Eylem	1. Google Çeviri 2. Reverso	Eş Dizimsel / Deyimsel Anlam (Uygun Türkçe Çeviri)
じこ(jiko)	に(ni)	あう(au)	Kaza yapmak(?) Bir kaza olacak(?)	Kazaya uğramak
ぶたい(butai)	に(ni)	あがる(agaru)	Sahneye çıkmak/ Sahneye gidin(?)	Sahneye çıkmak
て(te)	に(ni)	いれる(ireru)	Elde etmek/ Anlıyorum(?)	Elde etmek
てしお(teshio)	に(ni)	かける(kakeru)	El tuzu(?) Ellerimize tuz koyun(?)	Büyük bir özenle yetiştirmek, büyütmek
先生(sensei)	に(ni)	きく(kiku)	Öğretmene sor (?) Öğretmene sorun (?)	Hocaya sormak
あたま(atama)	に(ni)	くる(kuru)	Kızgın(?) Başıma geliyor(?)	Çok sinirlenmek Kızmak
き(ki)	に(ni)	くわない(kuwana)	Beğenmemek/ Umurumda değil(?)	Hoşlanmamak, beğenmemek
き(ki)	に(ni)	する(suru)	Endişeliyim(?) Önemsiyorum(?)	Endişeli, kaygılı olmak
くち(kuchi)	に(ni)	する(suru)	Konuşmak/ Yapacağım(?)	Konuşmak, ağzına almak
やく(yaku)	に(ni)	たつ(tatsu)	Kullanışlı(?) Yararlıdır(?)	Faydalı, yararlı olmak
けっこんしき(kekkonshiki)	に(ni)	でる(deru)	Düğüne gitmek(?) Düğünde olacağım(?)	Düğüne katılmak
みず(mizu)	に(ni)	ながす(nagasu)	Suda yıkamak(?) Suya giderim(?)	Bağışlayıp unutmak
おせわ(osewa)	に(ni)	なる(naru) ¹¹	Borçlu olmak (?) Teşekkür ederiz (?)	Yardımcı olmak
くび(kubi)	に(ni)	なる(naru)	Kovulmak/ Ateşleneceğim(?)	İşten çıkarılmak, işten atılmak
き(ki)	に(ni)	なる(naru)	Aklında olmak(?) Merak ediyorum(?)	Merak etmek, meraklanmak
こころ(kokoro)	に(ni)	のこる(nokoru)	Kalbimde kalır/ Akılda kalıcı(?)	Kalbinde kalmak, unutulmaz olmak
そうだん(sōdan)	に(ni)	のる(noru)	Tavsiye ver(?) Tavsiye arıyorum(?)	Tavsiye vermek
ちょうし(chōshi)	に(ni)	のる(noru)	Havaya girmek/ Melodi alıyorum(?)	Havaya girmek, havalanmak
おおめ(ōme)	に(ni)	みる(miru)	Tahammül etmek(?) Çok kolay(?)	Hoş görmek, göz yummak

Japonca Deyimler Sözlüğü' ndeki kullanımlara genel hatlarıyla bakıldığında 「に(ni)」 ad durum ekinin en fazla görüldüğü kombinasyonların başında 「ad+ni+合う(au)・入る(hairu)・入れる(ireru)・落ちる(ochiru)・掛ける(kakeru)・付く(tsuku)・乗る(noru)・する(suru)・なる(naru)」 gibi eylemlerle oluşturulan kalıplar gelmektedir. Diğer iki ad durum ekinen farklı olarak 「に(ni)」 ekinin bağdaştırıcı kullanımı, hem 「他動詞(tadōshi)」 yani geçişli eylemlerle hem de 「自動詞(jidōshi)」 dediğimiz geçişsiz eylemlerle gözlemlenmektedir. Buna ilaveten, 3. tip eylem grubuna giren 「する(suru)(yapmak)」 eylemi ile kullanımının normalden fazla sayıda

¹¹ Başka bir örnek olarak, 「なる(naru)」 eyleminin 「に(ni)」 ad durum ekiyle kombinasyonu diğer hiç bir ad durum ekiyle görülmeyen bir başa sahiptir. 「なる(naru)」 eyleminin burada bahsedilmeyen fakat sadece birkaç örnekte görülen 「と(to)」 ad durum ekinin dışında başka hiç bir ad durum ekiyle kullanımı görülmemektedir.

görülmesi de dikkat çekicidir. Ayrıca, 「する(suru)」 eyleminin 「に(ni)」 ad durum ekiyle olan eş dizimsel veya deyimsel anlamlardaki kalıplaşmış ilişkisi, 「を(wo)」 ad durum ekiyle olan ilişki ve bağına nazaran daha baskın bir şekilde kendini göstermektedir.

Tablo 3, çeviri yönünden incelendiğinde yine diğer tablolardaki gibi *Google Translate* çevirilerinin *Reverso* çevirilerine göre doğruluk ve doğruluğa yakınlık oranlarının %40 daha yüksek olduğu anlaşılmıştır. 19 yapıdan 7'si *Google Translate* uygulamasında Türkçede en uygun çeviri ifadeleri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu üç tabloda verilen eylemlerin dışında, çeşitli sözlük ve dil bilgisi kitaplarında hem eş dizimsel hem de deyimsel görev üstlenen daha pek çok eylemin olduğu görülmektedir. Bunların dışında sözlüklerde bulunan çoğu deyim, üst seviye Japonca bilgisine sahip bireylerin anlayacağı türde olduğu söylenebilir. Bu nedenle, tablolara üst düzey seviyesine giren deyimler ve eş dizimsel anlamı barındıran kalıplar yerleştirilmemiştir.

6. BULGULAR VE ÖNERİLER

Çalışmadaki tabloların geneline bakıldığında, çevirilerde verilen eylemlerin biçimleri mastar ekini almamış eylemler olup; sıfat, ad gibi farklı sözcük türleri olarak da uygulamalar tarafından çevrilmektedir. Bu durum, çevrilen sözcük türünü kategorileştirme konusunda çeviri uygulamalarında hatalar olduğunu göstermektedir. Üstelik mastar eki almış eylemlerden çok, emir kipi almış eylem çevirilerinin çoğunlukta olduğu görülmüştür. Bu bakımdan, tek tek sözcük çevirilerinde en azından sözcüğün hangi türe girdiği belirtilmelidir. Sadece çeviriye has bir uygulama çeşidi olmaktan çıkarılıp, sözcük türleri konusunda da öğrenci veya genel kullanıcıya en doğru ve uygun bilgilerin verilmesi amaçlanmalıdır.

Yanlış çevirinin fark edilmesi durumunda doğru ifadeleri bilenler tarafından çeviri uygulamalarına kısa sürede o sözcük veya tümcelerin eklenmesi için uygulamaların geliştirilmesi gerektiği kanısına varılmıştır. Bu konuda yıllarca o dilin eğitimi almış araştırmacılardan bir ekip kurulup, eklenecek sözcük veya tümcelerin bu ekip tarafından sıkı kontrolü sağlanmalıdır. Buna ilaveten, bu uygulamalara sohbet (chat) ve kullanıcılarla birebir canlı mesajlaşma özelliklerinin getirilmesi de çevirilerdeki en uygun sözcüklerin karşılıklı tartışılarak tespit edilmesi ve uygulamalara kazandırılması adına önerilmektedir.

Dijital olarak dil çeviri hizmeti veren platformlara, bu çalışmanın içeriğinde görüldüğü gibi, eylemlerin eş dizimsel veya deyimsel anlamlarının da mevcut olması sebebiyle, aktarım yapılan dil için ikinci bir seçeneğin entegre edilmesi ve uygulamaların zaman zaman güncellenmesi gerektiği düşünülmektedir. *Google Translate* uygulamasında, çevirisi talep edilen sözcüğün veya tümcenin yakın/yaklaşık anlamlarının verildiği, ikinci veya üçüncü seçeneğin sunulması güncellemesinin de son yıllarda gerçekleştiği görülmektedir.

Bu ve benzeri çeviri uygulamalarını hayata geçirenlerin, yıllarca dil eğitimi almış eğitimciler ve uzman akademisyenlerle iş birliği yapıp, yanlış çevirilerin dönem dönem düzeltilerek, en uygun biçimde genel kullanıcılara ulaşması için girişimde bulunulması gerektiği de düşünülmektedir.

Bu çalışmadan istifade etmesi beklenen hedef kitle, başlangıç ve orta seviyedeki Japonca öğrencileridir. Araştırmadaki eş dizimsel veya deyimsel anlam içeren eylem listelerinin bu kitleye Japonca çalışmalarında faydalı olması beklenmektedir.

7. SONUÇ

Yukarıdaki tablolardan erişilen veriler doğrultusunda, aşağıdaki tabloda çeviri uygulamaları aracılığıyla, Japoncadaki eş dizimsel veya deyimsel anlama sahip kalıplaşmış eylemlerin çeviri analizleri sayısal değerler olarak verilmiştir. Önerilerine aldıkları ad durum eklerine göre üç ayrı tablodan çıkan araştırma sonuçları aşağıdaki şekilde belirtilmiştir.

Tablo 4. Çeviri Doğruluk Değerleri¹²

Çeviri Uygulaması	を (wo) (71)	が (ga) (19)	に (ni) (19)	Toplam Doğru Çeviri Sayısı
Google Translate	34	4	7	45
Reverso	3	0	0	3

İlk olarak tablo analizlerinden de anlaşıldığı üzere, başlangıç – orta seviyede karşılaşılan 「ad + ad durum eki + eylem」 yapılarında 「を(wo)」 ad durum ekiyle bir kalıp halinde kullanılan ifadelerin sayısı oldukça fazladır.

Yeni sayılabilecek bir çeviri aracı olan *Reverso* uygulamasına göre, *Google Translate* çeviri uygulamasında bazı örneklerin alt seçenekleri görülmektedir. Fakat bunların hepsinin birebir doğru ifadeleri yansıttığını söylemek zordur. Buna rağmen, *Google Translate* platformunun %50-60 oranında doğruya yakın bir çeviri hizmeti verdiğini söyleyebiliriz. Bu oran *Reverso* için %10-20 civarındadır.

Sözcük veya bir kalıp halinde yapılan taramalarda yaklaşık anlamlara gelen ifadelere rastlanmaktadır. Ancak, tam ve uzun bir tümce çevirisi talep edildiğinde, çeviri uygulamalarında sunulan yanıtın doğruluk oranının bir hayli düşük olduğu da gözlemlenmiştir.

Öte yandan, dijital dil çeviri uygulamalarında kullanıcılar tarafından çok sık aranan sözcük veya tümcelerin, diğer nadir aranan sözcük veya tümcelere göre çeviride doğruluk oranlarının yüksek çıkma ihtimalinin olduğu tahmin edilmektedir.

Çeviri uygulamalarında yapılan çeviri verilerine bakıldığında, tümce sonlarında yani eylemlerde dil bilgisel olarak eylem kiplerinin tam ve doğru olmadığı anlaşılmıştır. Tablolardaki eylem listelerinin büyük bir çoğunluğu

“-mek, mak” mastar ekini almış halde çevrilmesi gerekirken, emir kipi ile oluşturulmuş oldukça fazla anlamsız, eksik veya yanlış ifade görülmüştür. Bu durumda, çeviri uygulamalarında eylem kiplerini algılayacak düzenli çalışan bir işletimin olmadığı yargısına varılmıştır.

Son olarak, çeviri uygulamaları aracılığıyla yapılan çeviri analizlerinde, eylemlerin bilinen ilk ve gerçek anlamları dışında, sözlüklerde verilen diğer anlamlarına yönelik çevirilerde doğruluk oranının oldukça düşük olduğu gözlemlenmiştir. Bu da dijital ortamdaki çeviri uygulamalarına karşı güven sorunu oluşturmaktadır. %100 doğruluğu net olmayan bu platformları daha güvenli ve fonksiyonel olarak kullanışlı hâle getirmenin bu dijital dil uygulamalarını halka açan kişilerin sorumluluğunda olduğu düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Atay, A. (2021). *Japonca Ad Durum Ekleri – Türkçe ile Karşılaştırmalı*, 1. Baskı, Kriter Yayınevi, İstanbul.
- Çakmak Bilgili, N. (2017). *Japoncadaki Hairu Eyleminin Eşdizimli Yapılarının Türkçedeki Görünümleri*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Gençer, Z. (2018). “Japoncada Fiil İstemi ve Türk Öğrencilere “İsim+Ni+Fiil” Yapılarının Öğretimi Üzerine”. *Japon Dili İncelemeleri JDI Serisi 4*. (Ed:A. Atay) Transnational Press, Londra.
- Hirai E. ve Miwa S. (2011). *Chūkyū-e ikō Nihongo-no Bunkei to Hyōgen 59*, Surie Network, Tokyo.
- Özbek, A. (2015). “Japonca İsim+Eylem Deyimlerinin Sözdizimsel ve Anlambilimsel Özellikleri-Türkiye Türkçesi ile Karşılaştırmalı İncelenmesi-”, *Türkiye’de Japonya Çalışmaları II*, (Ed: S. Esenbel ve E. Küçükçalçın), Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi, İstanbul.
- Tanaka Y. ve Sawada S. ve Shigekawa A. ve Makino A. ve Mikogami K (2019). *Minna-no Nihongo Honyaku Bunpō Kaisetsu Shokyū I*, Surie Network, Tokyo.
- Tekmen A.N. ve Takano A. (2007). *Japonca Dilbilgisi*. Engin, Ankara.
- Türkmen, B. (2019). *Dijital Medyanın Çeviri Eğitimindeki Yeri ve Dijital Medya Edinci Önerisi*, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi, Sakarya.

¹² Ad durum eklerinin yanında yer alan sayısal değerler, her bir ad durum eki için tabloda analizi yapılmış toplam kalıp sayısını belirtmektedir.

Ünalın, N. (2022). Covid-19 sonrası Değişen Dijital Alışkanlıklar Normlar ve Yaşanan Küresel Zorluklar, *Yönetim Bilişim Sistemleri Dergisi Cilt:8 Sayı:2*, <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/2083502> (23.10.2022)

Varoğlu, G. (2017).“Japonca Deyimlerin Kullanım Durumlarının Saptanmasında Derlemin Yeri-”, *Japon Dili ve Kültürü İncelemeleri JDI Serisi III*,(Ed: C. Kahraman ve L. Toksöz), Transnational Press, Londra.

Yonekawa A. ve Otani I. (2005). *Japonca Deyimler Sözlüğü* /日本語慣用句辞典、東京堂出版、東京、Tōkyōdōshuppan, Tokyo.

İnternet Kaynakları

<https://translate.google.com/> (Erişim Tarihi: 23.10.2022)

<https://www.reverso.net/text-translation>(Erişim Tarihi: 23.10.2022)

<https://www.vargonen.com/blog/google-translate-nedir-nasil-kullanilir/> (Erişim Tarihi: 22.10.2022)

<https://proverb-encyclopedia.com/kanyoukuitiran/> (Erişim Tarihi: 23.10.2022)

<https://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 22.10.2022)

Beyan ve Açıklamalar (Disclosure Statements)

1. Bu çalışmanın yazarları, araştırma ve yayın etiği ilkelerine uyduklarını kabul etmektedirler (The authors of this article confirm that their work complies with the principles of research and publication ethics).

2. Yazarlar tarafından herhangi bir çıkar çatışması beyan edilmemiştir (No potential conflict of interest was reported by the authors).

3. Bu çalışma, intihal tarama programı kullanılarak intihal taramasından geçirilmiştir (This article was screened for potential plagiarism using a plagiarism screening program).